

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

חוק להסדרת השימוש בכרטיס החכם בתחבורה הציבורית, התשע"ג-2013

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

שינויים אשר חלו בשנים האחרונות בענף התחבורה הציבורית, ובהם היתוספותם של מפעילי קווי שירות לאוטובוסים, הקמתן של מערכות הסעת המונים דוגמת הרכבת הקלה והמטרונית ופיתוחה של רכבת ישראל, וכן מדיניות הממשלה לעודד שימוש בתחבורה הציבורית, מגבירים את הצורך באיחודם של מערכי הכרטיס הפרטניים לכדי מערך כרטיס משותף לכלל מפעילי התחבורה הציבורית. יהיה בכך כדי להקל על הקישוריות בין המפעילים השונים ועל נוחות ביצוע נסיעה ליעד מסוים, המורכבת מקווים של כמה מפעילים. לצורך הקמתו ותפעולו של מערך כרטיס משותף ישנו צורך בהטמעתם של "כרטיסים חכמים" המהווים אמצעי טכנולוגי המיועד לביצוע תשלום בעד שכר נסיעה באופן ממוכן ואשר מאפשר טעינת נתונים המגדירים זכויות נסיעה מגוונות שתמורתן שולמה מראש וביצוע הסדרי סליקה בין מפעילי התחבורה הציבורית השונים.

מערך כרטיס משותף יאפשר מעבר יעיל ונוח של הנוסעים בין מגוון אמצעי התחבורה הקיימים וכן מיצוי האפשרויות לקבלת הנחות בשכר הנסיעה, וכתוצאה מכך יעודד שימוש באמצעי התחבורה הציבורית. בנוסף, הוא יאפשר קבלת מידע ובקרה על מתן הנחות בתחבורה הציבורית ובעקבותיו שימוש יעיל יותר בכספי הסובסידיה לתחבורה הציבורית.

טכנולוגיית הכרטיס החכם היא טכנולוגיה מתקדמת המקובלת בעולם, והיא מאפשרת שימוש בכרטיס אלקטרוני אשר יכול להכיל מספר הסדרי נסיעה המותאמים לנתוני הנוסע ולצרכיו.

יצויין כי הטמעתן של מערכות הכרטיס החכם אצל מפעילי התחבורה הציבורית ואצל הציבור כבר קרובה להשלמה, וכיום קיימים ברשות הציבור כשני מיליון כרטיסים חכמים.

לאור האמור, מוצע להסדיר בחקיקה את עקרונות ההנפקה של כרטיסים חכמים והשימוש בהם לרבות המערכות הנלוות לכך, תוך קביעת מגוון אמצעים להבטחת הפרטיות של המשתמשים בהם.

החוק המוצע בא במקום ההסדרים לעניין הכרטיס החכם שנכללו בהצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 100), התשע"א-2010 ובהצעת חוק לתיקון פקודת מסילות הברזל (מס' 6), התשע"א-2011.

עיקר 1:

להסדרת השימוש בכרטיס החכם מספר מטרות השלובות זו בזו: נוחות ביצוע התשלום תמורת הנסיעה בתחבורה הציבורית; טיוב המידע העומד לרשות מפעילי התחבורה הציבורית, המתכננים והמאסדרים וכפועל יוצא – ייעול הקצאת המקורות התקציביים לתחבורה הציבורית, שיפור השירות הניתן בה ושיפור השירות הניתן לנוסעים. השגת מטרות אלה מצריכה איסוף מידע שיש בו פוטנציאל לפגיעה בפרטיותם של משתמשי התחבורה הציבורית והחוק המוצע כולל הוראות שנועדו לאזן בין כל אלה.

(סעיף 1 לחוק המוצע)

עיקר 2:

מוצע להסמיך את המפקח על התעבורה לקבוע מועדים בהם תשלום שכר הנסיעה בתחבורה הציבורית יבוצע באופן בלעדי באמצעות כרטיס חכם. לעת הזאת, חלק נכבד מהסדרי הנסיעה כבר משולמים רק באמצעות כרטיס חכם, אך ישנם הסדרי נסיעה המשולמים גם בכרטיס נייר, כגון נסיעות בודדות באוטובוס. מוצע להסמיך את המפקח על התעבורה להורות על מועדי המעבר בהם גם הם ישולמו בכרטיס חכם, בהתאם, בין היתר להיערכות הטכנולוגית ולתפוצת הכרטיסים החכמים בציבור.

עוד מוצע לקבוע את זכותו של הנוסע לבחור את סוג הכרטיס החכם שיונפק לו, אחרי שקיבל הסבר מלא על טיבו של כל כרטיס מבחינת זכויותיו כנוסע ומבחינת ההגנה על פרטיותו.

(סעיף 3 לחוק המוצע)

עיקר 3:

מוצע להסדיר 3 סוגים של כרטיסים חכמים, לפי הפירוט הבא:

1. כרטיס חכם אנונימי הוא כרטיס חכם שלא מוטבעים עליו, ולא שמורים לגביו במאגרי מידע, פרטים מזהים כלשהם. בכרטיס כזה, ככלל, לא ניתן לטעון הסדרי נסיעה לשימוש אישי, ולא ניתן לקבל שחזור יתרת הסדרי נסיעה שלא נוצלה עקב אובדן או גניבה, אלא רק במקרה של תקלות ובלבד שתיקון התקלה איננו מצריך בדיקה במאגרי מידע של מרכז השירות לגבי השימושים בכרטיס. לכרטיס חכם זה תהיה גרסה לקטינים שעד גיל 14, שבו ניתן יהיה לטעון הסדרי נסיעה ייעודיים לקטינים, כיוון שבגיל זה אין צורך בפרטים מזהים להוכחת קטינות, אלא הדבר ניכר חזותית.

2. כרטיס חכם לשימוש אישי הוא כרטיס חכם שמוטבעים על פניו שמו ותמונתו של המחזיק בו אך הם אינם נשמרים במאגר מידע; על כרטיס חכם לשימוש אישי של קטין, לא יוטבע שמו לאור הצורך בהגנה מוגברת על פרטיותו. בכרטיס מסוג זה ניתן להזין קוד זכאות להנחות במחיר הנסיעה ככל שישנה זכאות כאמור, וניתן לטעון בו כל הסדר נסיעה המתאים לנתוני מחזיק הכרטיס. הזכאות לשחזור תהיה כאמור לגבי הכרטיס החכם האנונימי.

3. כרטיס חכם רשום הוא כרטיס חכם שמוטבעים על פניו פרטים מזהים של המחזיק בו, ונתונים אלה יישמרו גם במאגר מידע. בכרטיס זה ניתן לטעון כל הסדר נסיעה המתאים לנתוני מחזיק הכרטיס, והוא יהיה זכאי לשחזור יתרה שלא ניצל לפי נתוני השימוש בכרטיס האמור השמורים במרכז השירות, אם אבד הכרטיס, נגנב או שחלה בו תקלה. המנפיק רשאי לבקש ממחזיק הכרטיס פרטים נוספים לשם יצירת קשר עימו לצורך השירות. כן רשאי הוא לבקש, במסמך נפרד, פרטי מידע נוספים למטרות נוספות שיציין (כגון הצטרפות ל"מועדון לקוחות") ובלבד שיבהיר כי מסירת פרטים אלה אינה חובה וכי שירותי הכרטוס החכם לא יותנו במסירת פרטים כאמור.

(סעיפים 4 עד 6 לחוק המוצע)

עיקר 4:

על מנת להבטיח כי הנחות המיועדות לבעלי נתונים אישיים מסוימים יינתנו רק למי שמתקיימים בו נתונים אלה, מוצע לקבוע כי קוד זכאות המזכה בהנחה לא יוזן לכרטיס חכם, אלא אחרי שאומתה הזכאות מול מאגר המידע בו מצויים הנתונים המעידים על כך.

בשלב זה מוצע להסדיר אימות כזה מול מאגר מרשם האוכלוסין, לעניין הנחות מטעמי גיל – קטינים ואזרחים ותיקים; מול מאגר הביטוח הלאומי לעניין הזכאים מטעמים סוציאליים; מול מאגר מחזיקי תעודות עיוור. כן מוצע להסמך את המפקח על התעבורה, בהסכמת רשם מאגרי המידע, להורות על מאגרים נוספים שיתבצע מולם אימות כאמור. לשם הדוגמא, אימות זכאות סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, או אם בעתיד יוגדרו קבוצות חדשות של זכאים להנחות שניתן לאמתם במאגר מידע רשמי.

מאחר וביצוע אימות כאמור מצריך התקנת תקנות בדבר אופן ביצוע האימות והפרטים שיאומתו, וכן גם הערכות טכנולוגיות, מוצע שבתקופת הביניים תוגבל טעינת הסדרי נסיעה לזכאים לכרטיסים חכמים רשומים בלבד, למעט הסדרי נסיעה ייעודיים לקטינים שניתן יהיה לטעון גם על כרטיסים חכמים מסוגים אחרים שיונפקו לקטינים עד גיל 14.

(סעיף 7 לחוק המוצע)

עיקר 5:

מוצעים העקרונות הבאים לגבי שמירת המידע שיצטבר אצל המנפיקים והמפעילים, לגבי הנוסעים והנסיעות בתחבורה הציבורית במטרה לצבור את המידע הדרוש למימוש מטרות הכרטוס החכם כפי שפורט לעיל, תוך צמצום הפגיעה בפרטיות הנוסעים למזער ההכרחי:

1. המידע הנצבר, על כל סוגיו, ירוכז אצל מרכז השירות שיפעל מטעם המדינה, ויימחק מרשותם של המנפיקים והמפעילים. מדובר במידע הכולל מידע על הקו, המועד ותחנות העלייה והירידה לגבי נסיעתו של אדם בתחבורה הציבורית, ופרטים מזהים שנמסרו לצורך הנפקת כרטיס חכם רשום.

2. מרכז השירות ישמור בנפרד מידע על נסיעות שבוצעו, ומידע המאפשר את זיהויים של מחזיקי הכרטיסים החכמים הרשומים, כך שלא ניתן יהיה לקשור נוסע מסוים לנסיעה מסוימת. קישור בין המאגרים יבוצע במרכז השירות, רק באמצעות עובדים שיקבלו הרשאה לכך על פי בקשת מחזיק הכרטיס, ובכפוף להצגת הכרטיס החכם הרשום אליו מתייחסת הבקשה, או, אם הפעולה מתבצעת לצורך שחזור לאחר אובדן או גניבה של הכרטיס - רק לאחר שהונפק כרטיס חכם רשום חלופי לכרטיס שאבד או נגנב.

3. שמירת המידע הניתן לזיהוי במרכז השירות תהיה לתקופות עליהן יורה המפקח על התעבורה בהתייעצות עם רשם מאגרי המידע לגבי סוגים שונים של מידע, כאשר אורך התקופה תהיה פועל יוצא של הצורך במתן שירות ובביצוע הסליקה בין המפעילים והצורך בשמירה על הפרטיות. בתום התקופה שתיקבע – יימחק המידע.

4. מי ששילם את מחיר הנסיעה בקו שירות לאוטובוס או ברכבת באמצעות כרטיס חכם רשום, זכאי לקבל ממרכז השירות את המידע השמור לגבי נסיעות אלה.

למעלה מן הצורך יצוין כי על מאגרי המידע לפי חוק זה, חלות הוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, ככל שלא נקבעו בחוק זה הוראות שונות, לרבות לענין חובות בעל המאגר ומנהלו וזכויות מי שקיים מידע עליו במאגר.

(סעיף 8 לחוק המוצע)

עיקר 6:

מוצע לקבוע כי הוראות המפקח על התעבורה, ככל שהן מתייחסות לתחבורה המסילתית, יינתנו בתיאום עם המנהל כמשמעותו בפקודת מסילות הברזל – המאסדר של התחבורה המסילתית.

(סעיף 9 לחוק המוצע)

עיקר 7:

מאחר וכרטיס חכם עשוי להיות סוג של כרטיס חיוב כמשמעותו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986, מוצע להבהיר שחוק כרטיסי חיוב לא יחול על הכרטוס החכם למעט סעיפים 16-18 לחוק האמור, שעניינם בגניבת כרטיס חיוב, הונאה בכרטיס חיוב והחזקת ציוד לזיוף כרטיס חיוב. הוראות לענין הגנת מחזיק הכרטיס מפני שימוש לרעה בכרטיסו ייקבעו בתקנות לפי החוק המוצע בהתאמה למאפיינים המיוחדים של הכרטיס החכם.

כן מוצע לקבוע שעל סליקת התשלומים באמצעות כרטיס חכם יחולו ההסדרים הייחודיים הקבועים בחוק זה ולא יראו בכך סליקה של עסקאות בכרטיס חיוב כהגדרתן בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981.

(סעיף 10 לחוק המוצע)

עיקר 8:

מוצע להסמיך את השר לקבוע הסדרים נוספים בתקנות לגבי יישום הכרטוס החכם, לרבות מתן סמכויות במישור הביצועי למפקח על התעבורה. כן מוצע להסמיך את השר להסדיר בתקנות את הקמת מרכזי השירות, התנאים שיש לעמוד בהם לשם כך, תפקידיהם ואופן ביצועם וחובות הדיווח שיהיו מוטלות עליהם.

תקנות לעניין מידע מזוהה ולעניין שירותים נלווים תמורתם ניתן לשלם בכרטיס החכם, יהיו בהסכמת שר המשפטים; הוראות המפקח על התעבורה לעניין מידע מזוהה יהיו בהתייעצות עם רשם מאגרי המידע.

(סעיף 11 לחוק המוצע)

עיקר 9:

מוצע לתקן את פקודת התעבורה ואת פקודת מסילות הברזל ולהעניק לנציג בעל הרישיון להפעלת קו שירות לאוטובוס או לפקיד הרכבת, לפי העניין, סמכות ליטול כרטיס חכם לשימוש אישי או כרטיס חכם רשום מאת המשתמש בו, אם נראה כי נעשה בו שימוש לרעה, ובלבד שאת המשתמש בכרטיס שניטל כאמור, יש לזמן לבירור בתוך 72 שעות. היה ולא התייצב לבירור, או שבבירור נמצא שאכן נעשה שימוש לרעה, יראו אותו כמי שנסע בלא כרטיס כל שתחול עליו חובת תשלום שכר נסיעה מוגדל או חיוב מוגדל, לפי העניין.

בנוסף מוצע לקבוע כי מסירתו של כרטיס חכם לשימוש אישי או כרטיס חכם רשום לשימושו של אדם אחר מהווה עבירה, למעט בנסיבות בהן קבע השר שמסירה כאמור מותרת.

(סעיפים 12 ו-13 לחוק המוצע)

ד. השפעת החוק המוצע על הדין הקיים

יתוקן סעיף 161 לפקודת התעבורה וייוסף בו סעיף 161ה; יתוקנו סעיפים 1 ו-36 לפקודת מסילות הברזל [נוסח חדש], התשל"ב-1972 וייוסף בו סעיף 17א.

ה. השפעת החוק מוצע על תקציב המדינה

יישום החוק יאפשר לנצל ביתר יעילות את המשאבים המופנים לתחבורה הציבורית, ובכך או לחסוך במשאבים או להגדיל את ההשקעות בקידום התחבורה הציבורית בלי להגדיל את המשאבים המופנים לכך.

ו. השפעת החוק המוצע בהיבט המינהלי

יוקמו מרכזי שירות מטעמה של המדינה, שיבצעו סליקה של הסדרי הנסיעה המשותפים למפעילים השונים, וינהלו את המידע שנצבר אודות נוסעים ונסיעות בתחבורה הציבורית במסגרת פעילותו של מערך הכרטוס החכם.

הצעת חוק להסדרת השימוש בכרטיס חכם בתחבורה הציבורית, התשע"ג-2013

- מטרה 1. מטרתו של חוק זה להסדיר את השימוש בכרטיסים חכמים בתחבורה הציבורית, לרבות את ההנפקה, הטעינה, השימוש, השירות ושמירת המידע, על מנת להפיק ממנו את התועלת המרבית לנוסעים, למפעילים ולמאסדרים של התחבורה הציבורית, והכל בשים לב לצורך במתן שירות יעיל למשתמשים בכרטיס החכם תוך הגנה על פרטיותם.
- הגדרות 2. בחוק זה -
- "הורה" - לרבות אפוטרופוס שמונה לקטיין ;
- "המנהל" - כהגדרתו בסעיף 2א לפקודת מסילות הברזל [נוסח חדש], התשל"ב-1972¹ (להלן - פקודת מסילות הברזל) ;
- "המפקח על התעבורה" - כהגדרתו בסעיף 1 לפקודת התעבורה² ;
- "הסדר נסיעה" - הסדר המקנה זכויות לנסיעה בקווי שירות לאוטובוסים או בקווי נסיעה ברכבות, באמצעות כרטיס חכם, הכול כפי שהורה המפקח על התעבורה ;
- "הסדר נסיעה לזכאי" - הסדר נסיעה בהנחה מהתעריף הרגיל למי שמתקיימים בו נתונים המזכים בכך, לפי הוראות חוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996³ (להלן - חוק הפיקוח) ;
- "הסדר נסיעה לשימוש אישי" - הסדר נסיעה לזכאי או הסדר נסיעה תקופתי ;
- "הסדר נסיעה משותף" - הסדר נסיעה המקנה זכויות נסיעה בקווי שירות לאוטובוס או בקווי נסיעה ברכבות, המופעלים על ידי מפעילים שונים ;
- "הסדר נסיעה תקופתי" - הסדר נסיעה המקנה לאדם אחד זכויות נסיעה בהיקף שאינו מוגבל, במהלך פרק זמן או באזור המוגדרים בו ;
- "טעינה" - הזנת הסדרי נסיעה לכרטיס חכם ;

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 23, עמ' 485.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

³ ס"ח התשנ"ו, עמ' 192.

"כרטיס חכם" - שבב מחשב, התואם את מפרטי התאימות, שהועמד לרשות מבקש כאמור בסימן זה, המיועד לביצוע תשלום באמצעות הסדר נסיעה של שכר נסיעה בקווי שירות לאוטובוסים או ברכבות המופעלים על ידי בעלי רישיונות מפעיל שונים או על ידי מפעילי מסילת ברזל, ובעד שירותים נלווים, בין שהוא מותקן על כרטיס ובין על אביזר אחר; על אביזר כאמור יחולו הוראות דינים אחרים המסדירים את אותו אביזר, ככל שישנם;

"כרטיס חכם אנונימי" – כמשמעותו בסעיף 4;

"כרטיס חכם לשימוש אישי" - כמשמעותו בסעיף 5;

"כרטיס חכם רשום" – כמשמעותו בסעיף 6;

"מבקש", לעניין כרטיס חכם לקטין – הורה של הקטין המבקש, ואם היה הקטין בן 14 שנים או יותר, ההורה יחד עם הקטין;

"מידע" - לרבות מידע מזוהה;

"מידע מזוהה" - מידע לגבי אדם הכולל פרטים המאפשרים זיהויו;

"מפעיל" - מי שניתן לו רישיון להפעלתם של קווי שירות באוטובוס, כהגדרתם בפקודת התעבורה, או מפעיל מסילת ברזל;

"מפעיל מסילת ברזל" – מפעיל מסילת ברזל ארצית או בעל היתר להפעלת מסילת ברזל המקומית, כמשמעותם בפקודת מסילות הברזל, או מפעיל מסילת ברזל לפי סעיפים 48 או 48א לפקודה האמורה (להלן – מפעיל מסילת ברזל);

"מפרטי התאימות" - לרבות מפרטים של מבנה הכרטיס החכם ושל מערכת האבטחה, כפי שיאשר המפקח על התעבורה בכפוף להוראות סימן זה;

"מנפיק" - מרכז השירות או גורם אחר שקבע השר;

"מרכז שירות" – מרכז שהוקם לפי סעיף 11(13);

"משתתפים בסליקה" - מפעיל, המדינה, וכל מי שאישר לו המפקח על התעבורה לטעון הסדרי נסיעה בכרטיסים חכמים;

"סליקה" - סילוק וקיזוז של התחייבויות הדדיות בין צדדים להסדרי נסיעה משותפים, בינם לבין מי שהטעין הסדרי נסיעה כאמור על כרטיס חכם, בינם לבין מי שקיבל תשלום באמצעות כרטיס חכם תמורת שירותים נלווים, או בינם לבין המדינה במסגרת ביצוע תשלומי סובסידיה מתקציב המדינה, לרבות סילוק וקיזוז של הפדיון שהתקבל תמורת נסיעות או זכויות נסיעה בקווי שירות לאוטובוסים וקווי נסיעה ברכבות;

"ערך צבור", הסדר נסיעה שבו סכום כספי נטען בכרטיס חכם ומקנה זכויות לנסיעה בתחבורה ציבורית בתעריף החל לגבי כל נסיעה לפי הוראות חוק הפיקוח או לרכישת שירותים נלווים, עד לתקרת אותו סכום כספי;

"קו נסיעה ברכבת" – מסלול הסעה של רכבת המיועדת להסעת נוסעים, שקבועות בו תחנות להעלאת נוסעים ולהורדתם, כפי שהורה המנהל או לפי היתר הפעלה שניתן לפי פקודת מסילות הברזל;

"קו שירות לאוטובוס" - מסלול הסעה של אוטובוס שקבועות בו תחנות להעלאת נוסעים ולהורדתם, כפי שנקבע ברישיון שניתן לגביו לפי ההוראות לפי פקודת התעבורה;

"קוד זכאות" - קוד המוזן לשבב הכרטיס החכם המעיד על הסדרי נסיעה לזכאי שהמחזיק בו זכאי לטעון בהתאם לנתוניו האישיים ולסוג הכרטיס החכם;

"רשם מאגרי המידע" – הרשם כהגדרתו בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981⁴;

"שיחזור" - טעינה מחדש על גבי כרטיס חכם באופן שיורה המפקח על התעבורה ובתנאים שייקבעו לפי חוק זה, של הסדר נסיעה שטרם נוצל, בשל גניבת הכרטיס החכם, אובדנו, ביטולו, נטילתו על ידי רשות המוסמכת לכך על פי דין, או בשל תקלה בו, או הזנה מחדש של קוד זכאות;

"שירותים נלווים" – שירותים הכרוכים בביצוע נסיעה בתחבורה ציבורית שניתן לשלם עבורם באמצעות כרטיס חכם, שאושרו לפי חוק זה;

⁴ ס"ח התשמ"א, עמ' 128.

"שכר נסיעה" – לעניין קו שירות לאוטובוס - כהגדרתו בהוראות לפי פקודת התעבורה, ולעניין קו נסיעה ברכבת – דמי נסיעה כאמור בסעיף 16 לפקודת מסילות הברזל;

"השר" – שר התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים.

3. כרטיס חכם (א) החל מהמועד שיקבע המפקח על התעבורה, לעניין הסדרי נסיעה מסוימים או דרך כלל, ישלם אדם את שכר הנסיעה בעד נסיעה בקו שירות לאוטובוס או בקו נסיעה ברכבת, באמצעות הסדר נסיעה הטעון בכרטיס חכם, הכל בכפוף להוראות לפי חוק זה.

(ב) מחזיק כרטיס חכם זכאי לטעון בכרטיסו הסדרי נסיעה לפי בחירתו, בכפוף לאמור בסימן זה ולתשלום מחירם.

(ג) ביקש אדם הנפקת כרטיס חכם, ינפיק המנפיק כרטיס חכם מן הסוגים המפורטים בסימן זה, לפי בחירתו של המבקש, אחרי שניתן לו הסבר בכתב לגבי כל אחד מהם לעניין זכויות המחזיק בהם, המידע שנשמר לגביו והשימושים שייעשו בו, הסדרי הנסיעה שניתן לטעון בהם והזכאות לשחזורם.

4. כרטיס חכם אנונימי (א) כרטיס חכם אנונימי הוא כרטיס חכם שאין בו ולא יתבקש או יישמר לגביו מידע מזוהה, ושניתן לטעון בו כל הסדר נסיעה, למעט הסדרי נסיעה לשימוש אישי.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), בכרטיס חכם אנונימי המיועד לשימוש על ידי קטין שגילו אינו עולה על 14, המסומן ככזה באופן חזותי בולט כפי שהורה המפקח על התעבורה ושהוזן בו קוד זכאות של קטין, ניתן לטעון גם הסדר נסיעה לזכאי שהנתון המזכה לגביו הוא שימוש בו על ידי קטין בלבד;

(ג) מחזיק כרטיס חכם אנונימי לא יהיה זכאי לשחזור הכרטיס החכם למעט במקרה של תקלה מסוג בו השחזור איננו מחייב קבלת מידע ממרכז השירות על השימושים בכרטיס.

5. כרטיס חכם לשימוש אישי (א) כרטיס חכם לשימוש אישי הוא כרטיס חכם שלא יישמר בו או לגביו מידע מזוהה למעט הטבעה על פניו של תמונתו של מי שהונפק לו הכרטיס וכן שמו וארבע הספרות האחרונות של מספר הזהות שלו; על אף האמור, בכרטיס חכם לשימוש אישי שהונפק לקטין, לא יוטבע שמו אולם הוא יסומן כמיועד לשימוש של קטין, באופן חזותי בולט.

ב) המנפיק יזין לכרטיס החכם לשימוש אישי את קוד הזכאות של המבקש אם המבקש ביקש זאת, ובכרטיס חכם לשימוש אישי של קטין, יזין המנפיק קוד זכאות של קטין, הכל באופן האמור בסעיף 7.

ג) בקשה להנפקת כרטיס חכם לשימוש אישי תוגש למנפיק בטופס שאישר המפקח על התעבורה בהתייעצות עם רשם מאגרי המידע (להלן – טופס הבקשה), ובו יכלול המבקש את הפרטים שיש להטביעם על גבי הכרטיס החכם לשימוש אישי, מספר תעודת הזהות שלו והפרטים הנדרשים לשם בדיקת קיומה של זכאות לטעינת הסדרי נסיעה לזכאי, ככל שטען המבקש לזכאות כאמור; הטופס לא יכלול נתון שיאפשר לקשור בינו לבין הכרטיס שהונפק בעקבות אותה בקשה.

ד) מחזיק כרטיס חכם לשימוש אישי זכאי לטעון בו את כל הסדרי הנסיעה ובלבד שהסדר נסיעה לזכאי, ייטען רק אם הוזן בכרטיס החכם שלו קוד זכאות המזכה אותו בזכות לטעון הסדר נסיעה לזכאי כאמור.

ה) מחזיק כרטיס חכם לשימוש אישי לא יהיה זכאי לשיחזור הכרטיס החכם, למעט במקרה של תקלה מסוג בו השחזור איננו מותנה בקבלת מידע ממרכז השירות על השימושים בכרטיס.

א) כרטיס חכם רשום הוא כרטיס חכם לשימוש אישי שפרטים לגביו כמפורט להלן שמורים במאגר מידע לפי הוראות סעיף 8:

1) שמו של מי שהונפק לו הכרטיס החכם הרשום, מספר תעודת הזהות שלו וכן קוד זכאות ותקופת תוקפו, ככל שהוזן כזה בכרטיס החכם;

2) אם הכרטיס החכם הרשום הונפק לקטין - מספר תעודת הזהות של ההורה שביקש את הנפקתו, ארבע הספרות האחרונות של מספר הזהות של הקטין וכן קוד זכאות הקטין ותקופת תוקפו.

ב) כרטיס חכם רשום יונפק בנוכחות המבקש, למעט במקרים לגביהם הורה המפקח על התעבורה כי הכרטיס יונפק שלא בנוכחותו.

ג) בקשה להנפקת כרטיס חכם רשום תוגש למנפיק בטופס שאישר המפקח על התעבורה בהתייעצות עם רשם מאגרי המידע (להלן – טופס הבקשה), ובו יכלול המבקש את הפרטים שיש להטביעם על גבי הכרטיס החכם הרשום, מספר תעודת הזהות שלו והפרטים הנדרשים לשם הזנת קוד זכאות, ככל שהתבקשה הזנה כאמור.

ד) בכרטיס חכם רשום ניתן לטעון הסדרי נסיעה כאמור בסעיף 5(ד).

(ה) מחזיק כרטיס חכם רשום זכאי לשיחזורו.

(ו) מנפיק רשאי לשמור במאגר מידע גם פרטים שמסר מבקש הנפקת כרטיס חכם רשום למטרת התקשרות עימו לצורך מתן שירות לגבי הכרטיס החכם, לפי בחירה מדעת, ובלבד שלעניין כרטיס חכם רשום המונפק לקטין יימסרו פרטי התקשרות של ההורה מבקש ההנפקה ופרטים כאמור, ככל שיימסרו, יישמרו במאגר מידע כאמור בסעיף 8 ביחד עם הפרטים שימסרו כאמור בסעיף 6(א).

(ח) מנפיק שאינו מרכז שירות רשאי לבקש ממבקש הנפקת כרטיס חכם למסור לו פרטים נוספים על אלה האמורים בסעיף קטן (א) ובלבד שיעמוד בכל אלה:

(1) יודיע למבקש את המטרות לשמן הוא מבקש את הפרטים הנוספים;

(2) יודיע למבקש כי מסירתם נתונה לבחירתו;

(3) לא יתנה מתן שירות כלשהו, במישרין או בעקיפין, במסירת פרטים אלה;

(4) הפרטים הנוספים האמורים יימסרו לו במסמך נפרד מטופס הבקשה.

7. אימות פרטים (א) לא ינפיק מנפיק כרטיס חכם שבו הוזן קוד זכאות, אלא אם כן אימת את הפרטים המזכים והמועדים עליהם הם חלים, באופן האמור בסעיף קטן (ב), ולאחר שהודיע למבקש כי יבצע אימות כאמור.

(ב) אימות נתונים מזכים כאמור בסעיף זה יבוצע באמצעות מרכז השירות החל ממועד שיקבע השר, בתקשורת מקוונת למאגר המידע לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965⁵ (להלן – מאגר מרשם האוכלוסין), מאגר זכאים להנחה בתחבורה הציבורית שאישר המוסד לביטוח לאומי, מאגר מחזיקי תעודת עיוור שניתנה לפי חוק שירותי הסעד, התשי"ח-1958⁶, ומאגרים אחרים עליהם יורה המפקח על התעבורה בהסכמת רשם מאגרי המידע; באין מאגר מידע בו ניתן לאמת את הנתונים המזכים, יציג המבקש מסמכים להוכחות זכאותו כפי שיוורה המפקח על התעבורה.

(ג) השר, בהסכמת שר המשפטים, יקבע את הפרטים שיאומתו לפי סעיף זה ואת אופן ביצוע האימות.

⁵ ס"ח התשכ"ה, עמ' 270.
⁶ ס"ח התשי"ח, עמ' 103.

(ד) לא יעשה מנפיק שימוש במידע שקיבל לפי סעיף זה אלא למטרות המנויות בחוק זה ויפעל בקשר אליו כאמור בסעיף 8(ג).

(ה) כל עוד לא ניתן לבצע אימות כאמור בסעיף זה, ייטענו הסדרי נסיעה לזכאי בכרטיס חכם רשום בלבד, ובלבד שניתן יהיה לטעון הסדרי נסיעה לזכאי שהוא קטין בכרטיסים חכמים מן הסוגים האמורים בסעיף 4(ב) ובסעיף 5(ב) ובתנאים האמורים בהם, ובלבד שהמבקש הציג מסמך המאמת את זכאותו לכרטיס כאמור.

(ו) לענין סעיף זה, "נתונים מזכים" – נתונים אודות אדם, המזכים אותו בהזנת קוד זכאות לשבב של כרטיס חכם שהונפק לו.

שמירת נתונים 8.

(א) מידע, ככל שהוא קיים, אודות זיהוי קו השירות לאוטובוסים או קו הנסיעה ברכבת בו נסע נוסע, מועד הנסיעה, תחנות העלייה והירידה ואזור התעריף, אם ישנו, בו בוצע תשלום שכר הנסיעה בכרטיס חכם (להלן – נתוני נסיעות של נוסע), יועבר על ידי מפעיל או מפעיל מסילת ברזל בתוך תקופה שתקבע למרכז השירות ויימחק ממאגר מידע שבהחזקתו; לענין סעיף זה, "אזור תעריף" – תחום גיאוגרפי שבו לצורך נסיעה בודדת, חל תעריף נסיעה אחד.

(ב) מנפיק שאיננו מרכז השירות, יעביר למרכז השירות בהקדם האפשרי לפי הוראות המפקח על התעבורה עותק דיגיטאלי מטופסי הבקשה להנפקת כרטיס חכם ופרטים מזהים שנמסרו לו לצורך הנפקת כרטיס חכם רשום, ימחק אותם ממאגר מידע שבהחזקתו, בתוך תקופה ובאופן שיוורה המפקח על התעבורה בהתייעצות עם רשם מאגרי המידע, ויבער את הטפסים שנמסרו לו.

(ג) מרכז השירות ישמור בנפרד מידע על נתוני נסיעות של נוסע ומידע מזהה על מחזיקי כרטיס חכם רשום; על אף האמור, רשאי עובד מנפיק שהורשה לכך, על פי בקשתו של נוסע שהציג בפניו כרטיס חכם רשום על שמו, ואם הכרטיס אבד או נגנב – לאחר שהנפיק לו כרטיס חכם רשום חדש, לפנות במקוון למרכז השירות ולקבל מידע על נתוני נסיעות של אותו נוסע כשהם מקושרים לפרטיו המזהים, בנסיבות ובאופן שייקבעו, בשים לב לצורך בהגנה על פרטיות הנוסע ובמתן שירות למחזיקי כרטיסים חכמים רשומים.

(ד) מרכז השירות ישמור את המידע על נתוני נסיעות של נוסע ומידע על מחזיקי כרטיס חכם רשום להם הנפיק כרטיס חכם רשום או שהועברו לו לפי סעיף קטן (ב) לתקופה שתיקבע לגבי כל סוג מידע, בשים לב לצורך בהגנה על הפרטיות, במתן שירות לנוסע ובביצוע סליקה; בתום התקופה האמורה ימחק מרכז השירות כל פרט המזהה את הנוסע מן המידע על נתוני הנסיעות של נוסע, למעט מן המידע על אזור התעריף.

(ה) מי שנסע בקו שירות לאוטובוס או בקו נסיעה ברכבת ושילם את שכר הנסיעה בכרטיס חכם רשום, זכאי לקבל ממרכז השירות מידע לגבי נסיעות אלה כל עוד שמור המידע במרכז השירות, כאמור בסעיף זה.

הוראות המפקח על 9. הוראות המפקח על התעבורה התעבורה ברכבות או חובות מפעילי מסילות ברזל בקשר עם הכרטוס החכם, יינתנו בתיאום עם המנהל.

10. (א) הוראות חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986,⁷ למעט סעיפים 16 עד 18, לא יחולו לעניין כרטיס חכם, ובלבד שלא ייטען בו הסדר נסיעה מסוג ערך צבור בסכום העולה על הסכום הקבוע בסעיף 5(ה) סיפה לחוק האמור; לעניין הסעיפים האמורים, יראו כרטיס חכם ככרטיס חיוב ומחזיק כרטיס חכם כלקוח.

(ב) לא יראו סליקה לפי סימן זה, כסליקה של עסקאות בכרטיס חיוב, כהגדרתן בסעיף 36 לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981.⁸

11. (א) השר יקבע הוראות לעניין יישום הכרטוס החכם ככל שלא נקבעו בחוק זה, בין היתר בעניינים אלה:

(1) הסדרים לעניין הנפקתו של כרטיס חכם, טעינת הסדרי נסיעה בו, שחזורו, אימות הפרטים שיוזנו לו או יוטבעו על פניו והשימוש בו;

(2) הסדרים לעניין המערכות הנדרשות לשם יישום הכרטוס החכם ובקרה עליהן;

(3) מאפייני מערך הכרטוס החכם, לרבות הכרטיס החכם;

(4) קביעת הגורמים שיבצעו את הפעולות הנדרשות ליישום הכרטוס החכם, לרבות מאפייניהם, כשירותם, אמצעים טכנולוגיים שיעמדו לרשותם ותנאי סף נוספים הנדרשים מהם;

⁷ ס"ח התשמ"ו, עמ' 187.
⁸ ס"ח התשמ"ד, עמ' 232.

(5) שינוי, ביטול או התלייה של כרטיס חכם ;

(6) הסדרים לעניין אחריות, ככל שתחול, בשל שימוש לרעה בכרטיס חכם או אובדנו ותנאים נוספים לעניין זה ; הסדרים ותנאים כאמור יכול שיהיו שונים לפי סוגים של כרטיסים חכמים או של הסדרי נסיעה שנטענו בהם ;

(7) הסמכת המפקח על התעבורה לקבוע סוגים של הסדרי נסיעה, לרבות הסדרי נסיעה משותפים, בכפוף להוראות לפי חוק הפיקוח ;

(8) הסמכת המפקח על התעבורה לאשר לבעלי רישיון מפעיל להציע לציבור הסדר נסיעה שאינו קבוע בהוראות לפי חוק הפיקוח, את הציבור לו יוצע לרכוש הסדר נסיעה כאמור והתנאים לכך ;

(9) התנאים לשחזורו של כרטיס חכם ;

(10) דרכי ההתחשבות לגבי הסדרי נסיעה והסדרי נסיעה משותפים וסליקתם ;

(11) שירותים הכרוכים בביצוע נסיעה בתחבורה ציבורית שניתן לשלם עבורם באמצעות הסדר נסיעה מסוג ערך צבור ;

(12) אופן הפעלת סמכויות אכיפה כלפי הנוסעים בתחבורה הציבורית דרך כלל או בעלי מאפיינים ייחודיים לרבות קטינים, אזרחים ותיקים ובעלי מוגבלויות ;

(13) הקמת מרכזים, בידי המדינה או מי מטעמה לשם ביצוע הפעולות כמפורט להלן, כולן או חלקן (בפסקה זו - מרכזי שירות) :

(א) סליקה ;

(ב) הנפקת כרטיסים חכמים וטעינת הסדרי נסיעה בהם וכן בקרה על ההנפקה והטעינה כאמור ובקרה על ביצוע פעולות אלה בידי מנפיקים אחרים של כרטיסים חכמים ;

(ג) ניהול מאגרי מידע על הכרטוס חכם בהתאם להוראות סעיף 8 ;

(ד) יעוץ למפקח על התעבורה לגבי תיפעול הכרטוס החכם ;

(ה) מתן שירות לציבור המשתמשים בכרטיסים חכמים, למפעילים ולמנפיקים של כרטיסים חכמים, ואיסוף המידע לפי הוראות חוק זה;

(ו) ניתוח נתונים והפקת דוחות על פי דרישת המפקח על התעבורה או משרד האוצר ואיסוף מידע, למעט מידע מזוהה, הנדרש לשם כך;

(ז) כל פעולה אחרת עליה יורה המפקח על התעבורה, הדרושה לקידום השימוש בכרטיס החכם וייעול פעולת מערך הכרטוס החכם;

(14) פיקוח על פעילותם של מרכזי השירות;

(15) הסדרת קשרי העבודה בין משתתפים בסליקה ומרכז השירות;

(16) קביעת סוגי המידע שאותו יחויבו מפעילים ומנפיקים של כרטיסים חכמים להעביר למרכזי השירות, בהתאם להוראות חוק זה ככל שלא נקבעו בחוק זה;

(17) השירות שיתנו מנפיקים של כרטיסים חכמים לציבור המשתמשים בהם;

(18) חיובם של המשתתפים בסליקה להשתתף בהסדרים לעניין סליקה שנקבעו לפי פסקת משנה (10) שיבוצעו במרכז שירות שהוקם לפי פסקה (13), ולהסמיך את המפקח להורות בדבר חובת מרכזי השירות להציע שירותיהם לכל מפעיל;

(19) סמכותו של המפקח על התעבורה ליתן הוראות למפעילים, דרך כלל או למקרה מסוים, למנפיקים אחרים של כרטיסים חכמים ולמרכזי השירות, בעניינים האמורים בחוק זה או המנויים בפסקאות (8), (15), (16) או (17).

(ב) תקנות לפי סעיף זה לעניין איסוף מידע מזוהה, שמירתו, מסירתו ועיון בו, לעניין שירותים נלווים ולעניין אחריות לשימוש לרעה בכרטיס חכם, ייקבעו בהסכמת עם שר המשפטים והוראות המפקח על התעבורה לפי פסקה זו לעניין מידע מזוהה כאמור ייקבעו בהתייעצות עם רשם מאגרי מידע במשרד המשפטים.

(1) אחרי סעיף 61ה יבוא :

”נטילת כרטיס 1ה61. (א) נציג בעל הרישיון רשאי ליטול מנוסע
חכם כרטיס חכם לשימוש אישי או כרטיס חכם רשום
כהגדרתם בחוק להסדרת השימוש בכרטיס חכם
בתחבורה הציבורית, התשע”ג-2013 בו הוא
משתמש ושהוצג לפי דרישה כאמור בסעיף 61ב(ב),
אם הפרטים המוטבעים על גביו אינם של הנוסע,
או כרטיס חכם אנונימי שהונפק לפי סעיף 4(ב)
לחוק האמור המשמש מי שנחזה להיות בגיר,
ויזמין את המחזיק בכרטיס לבירור אצל בעל
הרישיון בתוך 72 שעות.

(ב) עובד של בעל הרישיון שאושר לכך על ידי המפקח על התעבורה
יקיים בירור עם מי שעשה שימוש בכרטיס כאמור בסעיף קטן (א), ואם
לא התייצב מחזיק הכרטיס לבירור מבלי שנתן סיבה סבירה לאי
התייצבותו או אם מצא שנעשה שימוש בכרטיס באופן האמור, יראו את
מחזיק הכרטיס כנוסע ללא כרטיס כאמור בסעיף 61ה(א) ויחולו עליו
הוראות הסעיף האמור והוראות סעיף 61, לפי העניין.”

(2) בסעיף 61, אחרי פסקה (2) יבוא :

” (3) מסר לשימוש של אחר כרטיס חכם לשימוש אישי או כרטיס
חכם רשום, למעט במקרים שקבע השר כי מסירה כאמור מותרת.”

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה ”המנהל” יבוא :

””כרטיס חכם”, כרטיס חכם אנונימי”, ”כרטיס חכם לשימוש אישי”, ”כרטיס
חכם רשום” – כהגדרתם בחוק להסדרת השימוש בכרטיס חכם
בתחבורה הציבורית, התשע”ג-2013 (להלן – חוק הכרטיס החכם);”

(2) אחרי סעיף 17 יבוא :

”נטילת כרטיס חכם17א. (א) פקיד רכבת רשאי ליטול מנוסע כרטיס חכם לשימוש אישי או כרטיס חכם רשום בו הוא משתמש ושהוצג לפי דרישה כאמור בסעיף 16, אם הפרטים המוטבעים על גביו אינם של הנוסע, או כרטיס חכם אנונימי שהונפק לפי סעיף 4(ב) לחוק הכרטיס החכם המשמש מי שנחזה להיות בגיר, ויזמין את המחזיק בכרטיס לבירור אצל מפעיל מסילת הברזל בתוך 72 שעות.

(ב) פקיד רכבת שאושר לכך על ידי המנהל יקיים בירור עם מי שעשה שימוש בכרטיס כאמור בסעיף קטן (א), ואם לא התייצב מחזיק הכרטיס לבירור מבלי שנתן סיבה סבירה לאי התייצבותו או אם מצא שנעשה שימוש בכרטיס באופן האמור, יראו את מחזיק הכרטיס כנוסע ללא כרטיס כאמור בסעיף 17ויחולו עליו הוראות הסעיף האמור והוראות סעיף 17ב, לפי העניין.”

(3) בסעיף 36(א), בסופו יבוא :

” (3) מסר לשימוש של אחר כרטיס חכם לשימוש אישי או כרטיס חכם רשום, למעט במקרים שקבע השר כי מסירה כאמור מותרת.”

תחילה 14. תחילתו של חוק זה ביום י"ד בתמוז התשע"ה (1 ביולי 2015) (להלן – יום התחילה), אולם רשאי השר, בהסכמת שר האוצר, לדחות, בצו, את יום התחילה, לגבי החוק כולו או מקצתו, בתקופה שלא תעלה על שנה.

הוראות המפקח על 15. המפקח על התעבורה רשאי ליתן לבעלי רשיון קו שירות לאוטובוס הוראות התעבורה והמנהל לעניין היערכותם להפעלת הכרטוס החכם על מערכותיו, רישויין, ותחזוקתן והמנהל רשאי לתת הוראות כאמור למפעיל מסילת ברזל.